

Åke Mauritzson
Miljö- och vattenenheten
010-2239317

Regeringskansliet
Miljö- och energidepartementet
m.registrator@regeringskansliet.se

Yttrande över Promemorian *Anmälningsplikt för att leda bort grundvatten från kalkstenstäkter*

Ärendet

Länsstyrelsen i Gotlands län har beretts tillfälle till yttrande över promemorian *Anmälningsplikt för att leda bort grundvatten från kalkstenstäkter*, ert ärendenummer M2021/01463, (fortsättningsvis promemorian)

Sammanfattning

Länsstyrelsen ser begränsade möjligheter att tillämpa förslaget till ny anmälningsplikt för bortledning av grundvatten från kalkstenstäkter.

Länsstyrelsen bedömer att en anmälan av sådan tillfällig bortledning av grundvatten med en övre gräns om 1 100 000 m³/år kan komma att behöva bemötas med ett föreläggande från länsstyrelsens sida om att istället till mark- och miljödomstolen inlämna en ansökan om tillståndspliktig vattenverksamhet i enlighet med vad som framgår av 23 § 1 st 2 pt b, samma förordning.

Synpunkter på innehållet i promemorian

Allmänna synpunkter på förslagen i promemorian

Reglerna om anmälningsplikt för vattenverksamhet infördes eftersom tillståndsförfarandet för mindre vattenverksamheter upplevdes som onödigt betungande (prop. 2004/05:129 s. 69). Utgångspunkten är därmed att det för mindre vattenverksamheter typiskt sätt är tillräckligt med ett förenklat förfarande om verksamheten inte utgör en större påverkan på miljön eller enskilda intressen. Vidare framgår det av prop. 2004/05:129 s. 73 att verksamheter där anmälningsplikt kan anses tillräckligt inte ska vara mer omfattande än att de berörda inte ska kunna antas ha något att invända mot verksamheten.

Av förordning (1998:1388) om vattenverksamhet framgår när kraven på tillståndsprövning kan frångås. I 23 § anges att en tillsynsmyndighet vid beredningen av ett anmälningssärende är skyldig att besluta om de förbud som behövs enligt miljöbalken och att förelägga verksamhetsutövaren att ansöka om tillstånd om det behövs med hänsyn till verksamhetens påverkan på miljön och enskilda intressen. Förslaget att införa anmälningssplikt för bortledning av grundvatten med en övre gräns om 1 100 000 m³/år får anses vara en omfattande vattenverksamhet som kan antas medföra en betydande miljöpåverkan och i så fall vara tillståndsspliktig. I promemorian presenteras dock ett bedömningsutrymme som skulle föreligga i 23 § förordning (1998:1388) där tillsynsmyndigheten skulle kunna beakta om det är fråga om en tidigare tillståndsgiven verksamhet, och där påverkan på miljön och enskilda intressen till stor del redan har beskrivits och prövats inom ramen för tidigare meddelat tillstånd. Länsstyrelsen bedömer att det bedömningsutrymme som presenteras i promemorian är mycket begränsat om det som prövats i ett tidigare tillstånd inte är i linje med nu gällande lagstiftning och aktuell rättspraxis, jmf exempelvis 5 kap. 4 § miljöbalken och 4 kap. 2 och 5 §§ i vattenförvaltningsförordningen (icke-försämringskravet).

När anmälningssörfarandet för vattenverksamheter infördes 2007 gjordes det för att förenkla för mindre verksamheter med en begränsad påverkan på miljön. Uttag av grundvatten undantogs eftersom sådana uttag ansågs kunna medföra påverkan på omgivningen även vid ganska små uttagsmängder. Länsstyrelsen bedömer att det kan behövas en översyn av anmälningssplikten för vattenverksamheter. Med nuvarande regelverk finns det en risk att grundvattenuttag görs med hänvisning till undantagsregeln i 11 kap 12 § miljöbalken men där det i efterhand uppdragas att uttaget påverkat allmänna eller enskilda intressen. Ett generellt anmälningssörfarande för mindre grundvattenuttag skulle kunna ge tillsynsmyndigheten en möjlighet att utreda risken för påverkan innan verksamheterna påbörjas. Länsstyrelsen ställer sig frågande till om den föreslagna tillfälliga förändringen av förordningen (1998:1388) är rätt sätt att inleda en översyn av förprövningssplikten för grundvattenuttag då den uttagsmängd som föreslås för enskilda kalkstenstäckter utgörs av mycket stora vattenvolymer som svårigen kan genomföras någonstans utan betydande miljöpåverkan i något avseende.

Länsstyrelsen konstaterar vidare att det högsta ytvattenuttag som idag kan anmälas enligt 19 § i förordningen (1998:1388) är 100 000 m³/år från vattendrag och 200 000 m³/år från annat vattenområde än vattendrag. Som jämförelse anges i promemorian att grundvattenuttag upp till en omfattning av 1 100 000 m³/år skulle kunna medges genom det föreslagna anmälningssörfarandet.

Kalkstenstäckterna vid Slite

I promemorian anges att syftet med den föreslagna bestämmelsen är att möjliggöra att en tidigare täkt hålls fri från inträngande grundvatten så att utrustning och infrastruktur inte skadas i väntan på prövningen av ett förnyat täkttillstånd. Det anges vidare i promemorian att den har utformats med tanke på den situation som uppstår den 31 oktober 2021 när Cementa AB:s nuvarande

tillstånd till täkt- och vattenverksamhet löper ut. Promemorian innehåller därmed ett förslag som syftar till att ge förutsättningar för att hantera några av de risker för negativa konsekvenser som uppstår med anledning av att Cementas nuvarande tillstånd upphör att gälla.

Med anledning av de angivna utgångspunkterna för remissbehandlingen av förslaget till ändrad anmälningsplikt lämnar länsstyrelsen följande redovisning angående omständigheterna vid de aktuella täkterna vid Slite. För denna verksamhet föreligger ett gällande tillstånd enligt miljöbalken från 2010 för bortledning av länshållningsvatten i samband med täktverksamheten. Av domskälen i miljödomstolens avgörande i det aktuella målet M 2334–09 framgår att säkerställandet av den berörda grundvattenresursen ges företräde av domstolen framför sökandebolagets exploateringsintresse, och att osäkerheten kring dessa frågor i prövningsunderlaget varit skäl till att bolagets yrkande begränsades från 20 till 10 års täktverksamhet. Frågor om påverkan på miljö kvalitetsnormer för vatten (MKN-vatten) berördes inte närmare vid denna tidigare tillståndsprövning. Tillämpningen av MKN-regelverket har därefter skärps i anpassning till vägledande domar från EU-domstolen, bl.a. den så kallade Weser-domen (C-461/13). Genom Weser-domen fastlades att verksamheter eller åtgärder som riskerar att bidra till att beslutad status för en vattenförekomst försämras, eller som hindrar att en beslutad förbättring av befintlig status uppnås, inte ska tillåtas inom EU.

Utifrån det underlag som lämnats från Cementa AB i den pågående miljöbalksprövningen av de aktuella kalkstenstäckerna, och utifrån vad som redovisats till länsstyrelsen från bolagets egenkontroll av nuvarande verksamhet, följer att den befintliga bortledningen av grundvatten från dessa täktområden menligt påverkar såväl den kemiska som den kvantitativa statusen för grundvattenförekomsten Mellersta Gotland – Roma (WAA96690582).

Övriga omständigheter

Cementa AB har överklagat Mark- och miljööverdomstolens dom i mål M 1579-20 till Högsta domstolen. Länsstyrelsen kan därför vara förhindrad att pröva en anmälan av sådan vattenverksamhet eftersom denna verksamhet, som ingår i bolagets tillståndsansökan, är föremål för pågående prövning i högre instans.

De som deltagit i beslutet

Beslut om yttrandet har fattats av landshövding Anders Flanking med miljöskyddshandläggare Åke Mauritzson som föredragande. I den slutliga handläggningen har också enhetschef Karin Fager, vattenhandläggare Peter Landergren och länsjurist Marlene Andersson deltagit.

Handlingen har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrifter.